

DIYARBAKIR KAMU OKULLARINDA GÖREVLİ ÖĞRETMENLERİN PROFİLİ

THE PROFILE OF TEACHERS IN DIYARBAKIR PUBLIC SCHOOLS

Rasim TÖSTEN¹

Bünyamin HAN²

İbrahim ÇAKMAK³

Öz

Bu araştırmanın amacı Diyarbakır İlinde görev yapmakta olan öğretmenlerin profilini ortaya koymaktır. Öğretmenlerin profilinin belirlenmesi, kamu okullarında görev yapan öğretmenlerin herkeşçe gözlemlenebilir ortak özelliklerinin olabildiğince nicel ve istatistiksel göstergelere sığdırmaya çalışılması gibi bir amaca yöneliktir. Kamu okullarında görev yapan öğretmenlerin profilini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada öğretmenlerin nüfus bilim özellikleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, öğretmenlik mesleği, bazı toplumsal gelişmelere bakış açıları ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri için ihtiyaç duydukları alanlar gibi özellikler araştırılmıştır. Araştırma, öğretmenlerin çeşitli özelliklerini ortaya koymak bakımından betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini Diyarbakır ilinin merkez ve ilçelerindeki (toplam 17 ilçe) kamu okullarında görev yapmakta olan ve basit rastlantısal yolla seçilen 1117 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Taşdan, vd. (2013) tarafından geliştirilen “Okul Yönetici Profili Anketi” gerekli düzenleme ve uyarlamalar yapılarak kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin çeşitli özelliklerinden oluşan öğretmen profili sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamu Okulu, Öğretmen Profili, Diyarbakır

Abstract

The purpose of this research is to reveal the profile of the teachers who are working in Diyarbakır. The identification of the teachers' profile is based on an attempt to quantify as much as possible the observable common characteristics of teachers in public schools and to fit them into statistical displays. In this research aiming to determine the profiles of teachers working in public schools, demographic characteristics, socio-economic levels, teaching profession, some social developments and the areas that teachers need for their professional development were searched. The research is a descriptive survey model in order to reveal the various characteristics of the teachers. The sample of the research is composed of 1117 randomly selected teachers who are working in public schools in the 17 districts of Diyarbakır province. The "School Manager Profile Questionnaire" developed by Taşdan, et al, (2013) was used as data collection tool in the research by making necessary arrangements and adaptations. At the end of the research the teacher profile consisting of some characteristics of teachers is presented.

Keywords: Public School, Profile of Teacher, Diyarbakır

¹Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, rasimtosten@hotmail.com

²Arş. Gör.Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, bunyaminhan@gmail.com

³Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Eğitimi, ibrahimcakmak675@gmail.com

1. GİRİŞ

Eğitim sistemini oluşturan birçok öğeden bahsetmek mümkündür. Bu öğelerden biri olan öğretmenler, sistemin en önemli ve hayati öğeleri arasındadır. Bursalıoğlu'na göre (1994: 41), okul olarak adlandırılan sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri öğretmendir. Milli Eğitim Temel Kanununda (1973) öğretmenlik; devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas (uzmanlık) mesleği olarak ifade edilmektedir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler (Dağlı ve Han, 2017: 109). Öğretmenlerin yirmi birinci yüzyıl eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlikte olmaları gerekir. Öğretmenlerin mevcut profillerini yansıtan çalışmaların verilerine dayalı olarak çağın gereklerini karşılayabilecek donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirilmeleri gerekmektedir (Abazaoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2014: 2). Bu bağlamda profil çalışmalarının eğitim öğretim sürecinin stratejik bir parçası olan öğretmenlerin çeşitli özelliklerini ortaya koyması bakımından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Profil çalışmaları, bireyin veya öğenin birçok yönüyle irdelenmesi ve ayırt edici özelliklerinin ortaya çıkarılması (TDK, 2018), olarak ifade edilebilir. Bu bakımdan, öğretmen profili çıkarma girişimi de, eğitimin belli bir tür ve düzeyinde görev yapmakta olan bireylerin herkesçe gözlemlenebilir ortak özelliklerinin olabildiğince nicel ve istatistiksel göstergelere sığdırılmaya çalışılması gibi bir anlam kazanmaktadır (Özsoy, 2004: 306). Ayrıca bu tür araştırmalar, eğitimde etkililiğin sağlanması bağlamında eğitim paydaşlarının yeterince tanınmasına (Tösten, Han ve Şahin, 2017: 1151), ve elde edilen veriler stratejik planlamada ölçüt oluşturmasına (Tösten ve Han, 2015: 2) olanak sağlamaktadır. Öğretmenlerin çeşitli yönlerden özelliklerinin ortaya konulması eğitim üzerine yapılacak çalışmalarda temel bir çerçeve oluşturacağı gibi yapılan bilimsel çalışmaların anlamlandırılması ve doğru konumlandırılması bakımından da bir rehberlik işlevi görecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı Diyarbakır il ve ilçe merkezlerindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin profilini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için öğretmenlerin; nüfus bilim özelliklerine, sosyo-ekonomik düzeylerine, öğretmenlik mesleğine, bazı toplumsal gelişmelere ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri için ihtiyaç duydukları alanlara dönük sorulara cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Diyarbakır kamu okullarındaki öğretmenlerin profilini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nicel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiş betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modeli araştırmalarda, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşleri, ilgi, beceri, yetenek ve tutum vb. özellikleri kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Fraenkel ve Wallen, 2006; Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010; Karasar, 1998, 77).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Diyarbakır ilinin merkez ve ilçelerinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Diyarbakır'da toplam 21.498 öğretmen görev yapmaktadır (MEM, 2017). Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Diyarbakır il ve ilçe merkezlerinde (17 merkez) görev yapan ve basit rastlantısal yolla seçilen 1117 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların bir kısmı anket sorularından bazılarını eksik doldurduklarından analizlerde toplam katılımcı sayısı değişiklik göstermektedir. Örneğin cinsiyet sorusunu 1117 katılımcı

cevaplamışken, eğitim düzeyi sorusunu 1114 katılımcı cevaplamıştır. Araştırmada yer alan katılımcılara ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara Ait Bazı Kişisel Bilgiler

İkamet İlçesi	(f)	(%)	Cinsiyet	(f)	(%)
Bağlar	111	9,9	Kadın	522	46,7
Bismil	80	7,2	Erkek	595	53,3
Çermik	50	4,5	Toplam	1117	100,0
Çınar	50	4,5			
Çüngüş	50	4,5	Mesleki kıdem	(f)	(%)
Dicle	41	3,7	1 – 5 yıl	485	43,4
Eğil	39	3,5	6 – 10 yıl	235	21,0
Ergani	100	9,0	11 – 15 yıl	295	26,4
Hani	38	3,4	16 – 20 yıl	68	6,1
Hazro	40	3,6	21 yıl +	34	3,0
Kayapınar	100	9,0	Toplam	1117	100,0
Kocaköy	40	3,6	Eğitim düzeyi	(f)	(%)
Kulp	39	3,5	Ön Lisans	253	22,7
Lice	39	3,5	Lisans	832	74,7
Silvan	100	9,0	Yüksek Lisans	28	2,5
Sur	200	17,9	Doktora	1	,1
Toplam	1117	100,0	Toplam	1114	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmada yer alan katılımcıların %9,9'nun Bağlar, %7,2'sinin Bismil, %4,5'inin Çermik, %4,5'inin Çınar, %4,5'inin Çüngüş, %3,7'sinin Dicle, %3,5'inin Eğil, %9,0'ı Ergani, %3,4'ünün Hani, %3,6'sının Hazro, %9,0'ı Kayapınar, %3,6'sının Kocaköy, %3,5'inin Kulp, %3,5'inin Lice, %9,0'ı Silvan, %17,9'unun ise Sur ilçelerinde görev yaptığı görülmektedir. Katılımcıların %46,7'si kadın, %53,3'nün ise erkektir. Katılımcıların mesleki kıdemlerine bakıldığında %43,4'ünün 1-5 yıl, %21,0'ının 6-10 yıl, %26,4'ünün 11-15 yıl, %6,1'inin 16-20 yıl, %3,0'ının ise 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyleri bakımından katılımcıların %22,7'si ön lisans, %74,7'si lisans, %2,5'iyüksek lisans, %0,1'i ise doktora mezundur.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Taşdan, Tösten, Bulut ve Karakaya (2013) tarafından geliştirilen “Okul Yönetici Profili Anketi” düzenlemeler yapılarak kullanılmıştır. Ankette yer alan ve anketin hazırlandığı ilin ilçelerine yönelik sorular düzenlenmiştir. Ayrıca ankette yer alan ancak bu araştırmanın kapsamı dışında tutulan sorular da anketten çıkarılmıştır. Ankette öğretmenlerin; nüfus bilim özellikleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, öğretmenlik mesleği, toplumsal gelişmelere bakış açıları ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri için ihtiyaç duydukları alanlara dönük sorulardan oluşan toplamda 58 madde yer almaktadır. Verilerin toplanması aşamasında Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinle örnekleme yer alan okullara gidilmiş ve anketler uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesinde yüzde ve frekans değerleri esas alınmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde öğretmenlerin profilini belirlemeye yönelik sorular mantıksal bir kurgu içerisinde gruplandırılmaya çalışılarak tablolaştırılmıştır. Tabloların yüzde ve frekans değerleri yorumlanmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Buldukları Okulda Göreve Başlama Nedeni, Mezun Oldukları Bölüm, Görev Yaptıkları Yer, Yabancı Dil, Müzik Aleti Çalma, Yurt Dışına Çıkma, Sigara İçme ve Spor ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımı

Bu Okulda Göreve Başlama Nedeniniz			Mezun Olduğunuz Bölüm		Görev Yaptığınız Yer			
	f	%	f	%	f	%		
Çocuklarının Eğitimi	64	5,7	Öğretmen Okulu	169	15,2	Memleketim	696	62,5
Eş Durumu	93	8,3	Fen- Edebiyat Fakültesi	405	36,4	Eşimin Memleketi	117	10,5
İlk Atama	227	20,4	Eğitim Fakültesi	417	37,4	Memleketim Değil	301	27,0
Kendi İsteğiyle	539	48,4	Diğer	123	11,0	Toplam	1114	100
Zorunlu	42	3,8	Toplam	1114	100	Yabancı Dil Biliyor musunuz?		
Diğer	149	13,4	Herhangi Bir Müzik Aleti Çalıyor musunuz?			Evet	573	51,3
Toplam	1114	100	Evet	513	46,1	Hayır	543	48,7
Yurt Dışına Çıktınız mı?			Hayır	601	53,9	Toplam	1116	100,0
Hayır	578	52,0	Toplam	1114	100	Spor Yapar mısınız?		
Evet 1 Kere	436	39,2	Sigara İçiyor musunuz?			Evet	683	61,3
Evet 2 Kere	78	7,0	Evet	602	54,0	Hayır	432	38,7
Evet 3 ve daha fazla	19	1,7	Hayır	512	46,0	Toplam	1115	100
Toplam	1111	100	Toplam	1114	100			

Tablo 2 incelendiğinde çalışmada yer alan katılımcıların buldukları okulda göreve başlama nedeni ile ilgili olarak %5,7'sinin çocuklarının eğitimi, %8,3'ünün eş durumu, %20,4'ünün ilk atama, %48,4'ünün kendi isteği ile, %3,8'inin zorunlu, %13,4'ünün ise diğer sebeplerden dolayı olduğu görülmüştür. Katılımcılardan %15,2'si öğretmen okulu, %36,4'ü fen-edebiyat fakültesi, %37,4'ü eğitim fakültesi, %11,0'ı ise diğer bölümlerden mezun olmuşlardır. Katılımcıların %62,5'i kendi memleketinde, %10,5'inin eşinin memleketinde, %27,0'si ise memleketi dışında görev yapmaktadır. Katılımcılara sorulan yabancı dil biliyor musunuz sorusuna %51,3'nün evet, %48,7'sinin hayır cevabını verdiği görülmüştür. Yine katılımcılara sorulan yurt dışına çıktınız mı sorusuna %52,0'nin hayır, %39,2'sinin evet 1 kere, %7,0'ının evet 2 kere, %1,7'sinin ise evet daha fazla şeklinde cevaplandırmıştır. Yine katılımcılara sorulan herhangi bir müzik aleti çalıyor musunuz sorusuna %46,1'sinin evet, %53,9'unun hayır dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan spor yapıyor musunuz sorusuna %61,3'ünün evet, %38,7'sinin hayır dediği görülmüştür. Yine sorulan sigara içiyor musunuz sorusuna %54,0'nin evet, %46,0'nin hayır dediği görülmüştür.

Tablo 3: Katılımcıların AB Üyeliği ve Türkiye'nin Mülteci Barındırması İle İlgili Düşünceleri, Mesai Dışında ve Hafta Sonu Eğlence Yerlerinde Ne Kadar Zaman Geçirdikleri ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımı

Türkiye'nin AB Üyeliği Hakkındaki Düşünceniz?			Türkiye'nin Mültecileri Barındırması Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?		
	(f)	(%)		(f)	(%)
Karşıyım	119	10,7	Karşıyım	163	14,7
Fikrim Yok	671	60,2	Fikrim Yok	648	58,2
Destekliyorum	324	29,1	Destekliyorum	301	27,1
Toplam	1114	100	Toplam	1112	100,0
Mesai Dışında Eğlence Yerlerinde (Öğretmenevi,			Hafta Sonu Eğlence Yerlerinde (Öğretmenevi,		

Kahve, Kafe Oyun Salonu vb.) Ne Kadar Zaman Geçirmektесiniz?			Kahve, Kafe Oyun Salonu vb.) Ne Kadar Zaman Geçirmektесiniz?		
Hiç	320	28,7	Hiç	232	20,9
1-2 Saat	686	61,5	1-2 Saat	590	53,1
2-4 Saat	98	8,8	2-4 Saat	236	21,2
4-6 Saat	12	1,1	4-6 Saat	54	4,9
Toplam	1116	100,0	Toplam	1112	100,0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmada yer alan katılımcılara sorulan Türkiye'nin AB üyeliği hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna %10,7'sinin karşıyım, %60,2'sinin fikrim yok, %29,1'sinin destekliyorum dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan Türkiye'nin mültecileri barındırması hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna %14,7'sinin karşıyım, %58,3'ünün fikrim yok, %27,1'inin ise destekliyorum dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan mesai dışında eğlence yerlerinde ne kadar zaman harcıyorsunuz sorusuna %28,7'sinin hiç, %61,6'nın 1-2 saat, %8,8'inin 2-4 saat, %1,1'inin 4-6 saat dediği görülmüştür. Yine katılımcılara sorulan hafta sonu eğlence yerlerine ne kadar zaman geçirmektесiniz sorusuna %20,9'unun hiç, %53,1'inin 1-2 saat, %21,2'sinin 2-4 saat, %4,9'unun ise 4-6 saat dediği görülmüştür.

Tablo 4: Katılımcıların Medeni Durumları, Anne, Baba ve Evli ise Eşinin Eğitim Durumu ve Öğretmenevinin Hangi Kısımlarını Daha Çok Kullandıkları ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımı

Medeni Durum	(f)	(%)	Eşinizin Eğitim Durumu?	(f)	(%)
Evli	569	53,4	Okur Yazar Değil	24	4,3
Bekâr	497	46,6	Okur-Yazar	27	4,9
Toplam	1066	100,0	İlkokul	48	8,7
Anne Öğrenim Durumu			Ortaokul	17	3,1
İlkokul	542	50,0	Lise	146	26,4
Ortaokul	262	24,2	Yüksek Okul	36	6,5
Lise	189	17,5	Lisans	234	42,3
Üniversite	90	8,3	Lisansüstü	21	3,8
Toplam	1083	100,0	Toplam	553	100,0
Baba Öğrenim Durumu			Öğretmenevini Kullanma Şekli?		
İlkokul	221	20,1	Oyun Salonu	197	19,3
Ortaokul	227	20,6	Kafeterya	509	49,8
Lise	425	38,6	Lokanta	210	20,5
Üniversite	227	20,6	Diğеr	107	10,5
Toplam	1100	100,0	Toplam	1023	100,0

Tablo 4'te görüldüğü gibi medeni durum bakımından katılımcıların %53,4'ü evli, %46,6'sı ise bekârdır. Katılımcıların annelerinin öğrenim durumlarına bakıldığında %50,0'sinin ilkökul, %24,2'sinin ortaokul, %17,5'inin lise, %8,3'ünün üniversite düzeyinde olduğu görülmüştür. Yine katılımcıların babalarının %20,1'i ilkökul, %20,6'sı ortaokul, %38,6'sı lise, %20,6'sı üniversite mezunudur. Katılımcılara sorulan evliyseniz eşinizin eğitim durumu nedir sorusuna %4,3'ünün okuryazar değil, %4,9'unun okuryazar, %8,7'sinin ilkökul, %3,1'inin ortaokul, %26,4'ünün lise, %6,5'inin yüksekokul, %42,3'ünün üniversite, %3,8'inin lisansüstü dediği görülmüştür. Çalışmada yer alan katılımcılara sorulan öğretmenevinin en çok hangi kısmını kullanıyorsunuz sorusuna %19,3'ünün oyun salonu, %49,8'inin kafeterya, %20,5'inin lokanta, %10,5'inin ise diğеr (otel, yatakhane vb) dediği görülmüştür.

Tablo 5: Katılımcıların Günlük Gazete Takibi, Okuduğu Kitap Türü, Kültürel Etkinliklere Ne Sıklıkla Katıldığı, Evde İnternet Bağlantısının Varlığı ve Eğitimle İlgili Haberlerin Nerden Takip Edildiği ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımı

Günlük Gazete Takibi	(f)	(%)	Hangi Tür Kitapları Okursunuz?	(f)	(%)
Hayır	660	59,2	Ayırım Yapmam	821	73,7
Evet 1 Adet	372	33,4	Edebi	131	11,8
Evet 2 Adet	55	4,9	Güldürü	14	1,3
Evet Daha Çok	28	2,5	Mesleki	29	2,6
Toplam	1115	100,0	Bilim Kurgu	38	3,4
Evinizde İnternet Bağlantısı Var mı?			İnceleme- Arş.	45	4,0
Var	880	79,4	Diğer	36	3,2
Yok	229	20,6	Toplam	1114	100,0
Toplam	1109	100,0			
Eğitim İle İlgili Haberleri Nereden Takip Etmektesiniz?			Sinema, Tiyatro ve Konser Gibi Kültürel Etkinliklere Ne Sıklıkla Katılıyorsunuz?		
Resmî Yazışmalarla	134	12,0	Hiç Gitmem	185	16,6
Televizyon	383	34,3	Bazen	787	70,6
Gazete	299	26,8	Sık Giderim	142	12,7
İnternet	290	26,0	Toplam	1114	100,0
Diğer	10	,9			
Toplam	1116	100,0			

Tablo 5 incelendiğinde çalışmada yer alan katılımcılara sorulan günlük gazete takip eder misiniz sorusuna %59,2'sinin hayır, %33,4'ünün evet 1 adet, %4,9'unun evet 2 adet, %2,5'inin evet daha çok dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan hangi tür kitapları okursunuz sorusuna %73,3'ünün ayırım yapmam, %11,8'inin edebi, %1,3'ünün güldürü, %2,6'sının mesleki, %3,4'ünün bilim kurgu, %4,0'ının inceleme araştırma, %3,2'sinin ise diğer cevabını verdiği görülmüştür. Katılımcılar evinizde internet bağlantısı var mı sorusunu %79,4'ü var, %20,6'sı yok şeklinde cevaplamıştır. Yine katılımcılara sorulan eğitim ile ilgili haberleri nereden takip edersiniz sorusuna %12,0'ının resmî yazışmalarla, %34,3'ünün televizyon, %26,8'inin gazete, %26,0'ının internet, %0,9'unun ise diğer (arkadaşlardan, okul yönetiminden, vb) dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan sinema, tiyatro ve konser gibi etkinliklere ne sıklıkla gidersiniz sorusuna %16,6'sının hiç gitmem, %70,6'sının bazen giderim, %12,7'sinin ise sık giderim dediği görülmüştür.

Tablo 6: Katılımcıların Özel Arabaları, Oturdukları Ev, Tatil Yapma, Ek Bir İş Yapma Gereksinimi ve Herhangi Bir Sendikaya Üyeliği ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımı

Özel Arabanız Var mı?	(f)	(%)	Oturduğunuz Ev	(f)	(%)
Var	663	59,4	Kira	443	39,7
Yok	453	40,6	Kendi Evim	566	50,8
Toplam	1116	100,0	Lojman	86	7,7
Tatil Yapar mısınız, Yapıyorsanız Nasıl?			Diğer	20	1,8
Tatil Yapmam	225	20,2	Toplam	1115	100,0
Akrabama Giderim	437	39,2	Ek Bir İş Gereksinimi Duyuyor musunuz?		
Ev Kiralarım	162	14,5	Evet	525	47,2
Yazlık Evim Var	46	4,1	Hayır	588	52,8
Kamu Tesislerinde	14	1,3	Toplam	1113	100,0
Otel-Pansiyon	123	11,0	Herhangi Bir Sendikaya Üye Misiniz?		
Diğer	108	9,7	Evet	586	52,5
Toplam	1115	100,0	Hayır	530	47,5
			Toplam	1116	100,0

Tablo 6 incelendiğinde çalışmada yer alan katılımcılara sorulan özel arabanız var mı sorusuna %59,4'ünün var, %40,6'sının yok cevabını vermişlerdir. Katılımcıların oturdukları evlerine baktığımızda %39,7'sinin kira, %50,8'inin kendi evim, %7,7'sinin lojman, %1,8'inin

ise diğer (ailemin evi, arkadaşına ait, vb) yerlerde oturduğu görülmüştür. Katılımcılara sorulan tatil yapar mısınız yapıyorsanız nasıl sorusuna %20,2'sinin tatil yapmam, %39,2'sinin akrabama giderim, %14,5'inin ev kiralarım, %4,1'inin yazlık evim var, %1,3'ünün kamu tesislerine giderim, %11,0'ının otel-pansiyon, %9,7'sinin ise diğer dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan ek bir iş yapma gereksinimi duyuyor musun sorusuna %47,2'sinin evet, %52,8'inin hayır dediği görülmüştür. Yine katılımcılara sorulan herhangi bir sendikaya üye misiniz sorusuna %52,5'inin evet, %47,5'inin hayır dediği görülmüştür.

Tablo 7: Katılımcıların Boş Zamanlarının Nasıl Değerlendirildiği, Eğitim ile İlgili Hizmet İçi Kurslara Katılımları, Buldukları Okula Kendilerini Ne Kadar Ait Hissettikleri, Öğretmenliğin Erkeklerle Daha Uygun Bir Meslek Olduğu, Kredi Kullanmaları ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımları

Boş Zamanlarınız Nasıl Değerlendirirsiniz?			Eğitimle İlgili Hizmet İçi Seminerlere Katıldınız mı?	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Kitap Okuyarak	746	66,9	Hayır	380 34,1
Gazete Okuyarak	168	15,1	Evet	734 65,9
Ek İş Yaparak	42	3,8	Toplam	1114 100,0
Öğretmen Evinde	18	1,6	Kendinizi Bu Okula Ne Kadar Ait Hissediyorsunuz?	
Diğer	141	12,6	Hiç	157 14,1
Toplam	1115	100,0	Az	192 17,2
Herhangi Bir Kredi Kullandınız mı?			Orta	472 42,4
Evet	482	43,3	Çok	247 22,2
Hayır	632	56,7	Oldukça	46 4,1
Toplam	1114	100,0	Toplam	1114 100,0
Kullandıysanız Niçin Kullandınız?			Öğretmenlik Erkekler İçin Daha Uygun Bir Meslek midir?	
Ev	376	48,3	Evet	632 56,7
Taşıt	221	28,4	Hayır	483 43,3
İhtiyaç	172	22,1	Toplam	1115 100,0
Diğer	9	1,2		
Toplam	778	100,0		

Tablo 7 incelendiğinde araştırmada yer alan katılımcılara sorulan boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz sorusuna %66,9'unun kitap okuyarak, %15,1'inin gazete okuyarak, %3,8'inin ek iş yaparak, %1,6'sının öğretmenevinde geçirerek, %12,6'sının diğer dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan eğitimle ilgili hizmet içi seminerlere katıldınız mı sorusuna %34,1'inin hayır, %65,9'unun evet dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan kendini bu okula ne kadar ait hissediyorsun sorusuna %14,1'inin hiç, %17,2'sinin az, %42,4'ünün orta, %22,2'sinin çok, %4,1'inin oldukça dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan herhangi bir bankadan yada bir kuruluştan kredi kullandınız mı sorusuna %43,3'ünün evet, %56,7'sinin hayır dediği görülmüştür. Yine sorulan kredi kullandıysanız niçin kullandınız sorusuna %48,3'ünün ev, %28,4'ünün taşıt, %22,1'inin ihtiyaç, %1,2'sinin diğer (ailevi, vb) dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan öğretmenlik erkekler için daha uygun bir meslek midir sorusuna %56,7'sinin evet, %43,3'ünün hayır dediği görülmüştür.

Tablo 8: Katılımcıların Okullarda Sınavlara Yönelik Kurslar, Zorunlu Eğitim Süresi, Eğitimde Fırsat Eşitliği, Eğitim Sisteminin Demokratikliği, Eğitimin Özelleştirilmesi, Öğrencilere Öğretmen Olma Tavsiyesi, Yapılan İşe Göre Maaşın Yetersizliği ve Öğretmenlikten Ayrılma İsteği ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımı

Okullarda Sınavlara Yönelik Ders-Kurs Verilmeli midir?			Zorunlu Eğitimin Süresi Arttırılmalı mıdır?	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Evet	767	68,7	Evet	672 60,2
Hayır	349	31,3	Hayır	444 39,8
Toplam	1116	100,0	Toplam	1116 100,0

Eğitimde Fırsat ve Olanak Eşitliği Var mıdır?			Eğitim Sistemi Demokratik midir?		
Evet	520	46,6	Evet	473	42,4
Hayır	595	53,4	Hayır	642	57,6
Toplam	1115	100,0	Toplam	1115	100,0
Eğitim Özelleştirme Olmalı mıdır?			Öğrencilere Öğretmenliği Tavsiye Eder misiniz?		
Evet	406	36,4	Evet	609	54,6
Hayır	710	63,6	Hayır	507	45,4
Toplam	1116	100,0	Toplam	1116	100,0
Yaptığınız İşe Göre Maaşınız Yetersiz mi?			Fırsat Olsa Öğretmenlikten Ayrılır mısınız?		
Evet	666	59,7	Evet	497	44,6
Hayır	449	40,3	Hayır	618	55,4
Toplam	1115	100,0	Toplam	1115	100,0

Tablo 8 incelendiğinde çalışmada yer alan katılımcılara sorulan okullarda sınavlara yönelik ders-kurs verilmelidir sorusuna %68,7'sinin evet, %31,3'ünün hayır dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan zorunlu eğitimin süresi artırılmalı mıdır sorusuna %60,2'sinin evet, %39,8'inin hayır dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan eğitimde fırsat ve olanak eşitliği var mıdır sorusuna %46,6'sının evet, %53,4'ünün hayır dediği görülmüştür. Yine sorulan eğitim sistemi demokratik midir sorusuna %42,4'ünün evet, %57,6'sının hayır dediği görülmüştür. Yine sorulan eğitim özelleştirme olmalı mıdır sorusuna %36,4'ünün evet, %63,6'sının hayır dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan öğrencilere öğretmen olmalarını tavsiye eder misiniz sorusuna %54,6'sının evet, %45,4'ünün hayır dediği görülmüştür. Katılımcılara sorulan yaptığınız işe göre aldığınız maaş yetersiz midir sorusuna %59,7'sinin evet, %40,3'nünün hayır dediği görülmüştür. Yine sorulan fırsatını bulsanız öğretmenlikten ayrılır mısınız sorusuna %44,6'sının evet, %55,4'ünün hayır dediği görülmüştür.

4. SONUÇLAR

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (%62,5) kendi memleketlerinde görev yapmakta ve çoğunluğu (%48,4) çalıştıkları okulda kendi istekleri ile çalışmaktadırlar.
2. Öğretmenlerin yarısı (%51,3) yabancı bir dil bildiklerini ifade etmektedirler.
3. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%52,0) hiç yurt dışına çıkmamışlardır.
4. Öğretmenlerin neredeyse yarısı (%46,1) en az bir müzik aleti çalabilmektedir.
5. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%61,3) spor yapmaktadır.
6. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%54,0) sigara kullanmaktadır.
7. Öğretmenlerin bir kısmı (%29,1) Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliğini istemekte bir kısmı (%10,7) ise istememektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı ise (%60,2) konu hakkında hiçbir fikrim yok demişlerdir.
8. Türkiye'nin mültecileri barındırması hakkında öğretmenlerin bir kısmı (%79,1) desteklemekte bir kısmı (%14,7) ise desteklememektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı ise (%58,2) konu hakkında hiçbir fikrim yok demişlerdir.
9. Mesai dışında ve hafta sonunda öğretmenlerin bir kısmı (%28,7/20,9) eğlence yerlerinde (öğretmenevi, kahve, kafe oyun salonu vb.) hiç vakit geçirmezken büyük bir kısmı ise (% 61,5/53,1) 1-2 saat vakit geçirmektedir.
10. Öğretmenler öğretmen evinin en çok (%49,8) kafeterya bölümünü kullanmaktadırlar.

11. Öğretmenlerin yarısının (%50) annesi ilköğretim mezunudur. Babalarının öğrenim durumları her kademeğe yaklaşık eşit (%20) dağılmıştır. Eşlerinin ise çoğunluğu (% 52,6) üniversite mezunudur.

12. Öğretmenlerin birçoğu (%59,2) günlük gazete takip etmezken bir kısmı ise (%33,4) günlük sadece bir gazete okumaktadırlar.

13. Öğretmenlerin çoğunluğu (%34,3) eğitim ile ilgili haberleri televizyondan takip etmektedirler.

14. Öğretmenlerin çoğunluğunun (%79,4) evinde internet erişimi vardır.

15. Kitap okuma bakımından öğretmenlerin büyük bir kısmı (%73,7) ayırım yapmam diyerek kitaplar arasında seçici olmadığını ifade etmiştir.

16. Öğretmenlerin bir kısmı (%16,6) sinema, tiyatro ve konser gibi kültürel etkinliklere hiç katılmazken büyük çoğunluğu (%70,6) ise bazen gittiğini ifade etmiştir.

17. Öğretmenlerin yarısından fazlasının (%59,9) özel arabası var ve oturduğu ev kendisininindir (%50,8).

18. Öğretmenlerin bir kısmı (%20,2) hiç tatil yapmazken, tatil yapanların çoğunluğu (%39,2) tatilini akrabalarıyla geçirmektedir.

19. Öğretmenlerin neredeyse yarısı (%47,2) ek iş yapma gereksiniminin olduğunu ifade etmektedir.

20. Öğretmenlerin yarıdan az fazlasının (%52,5) sendika üyeliği varken diğerleri (%47,5) herhangi bir sendikaya üye değillerdir.

21. Öğretmenlerin çoğunluğu (%66,9) boş zamanlarını kitap okuyarak geçirdiğini ifade etmektedir.

22. Öğretmenlerin çoğunluğu (%65,9) eğitimle ilgili hizmet içi seminerlere katılmış iken bir kısmı (%34,1) ise bu seminerlere katılmamıştır.

23. Öğretmenlerin neredeyse yarısı (%43,3) herhangi bir bankadan ya da başka bir kuruluştan kredi kullanmışlar. Bu krediyi en çok ev (%48,3) ve taşıt (%28,4) için kullanmışlardır.

24. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%57,7) öğretmenliğin erkekler için daha uygun bir meslek olduğu görüşündedir.

25. Öğretmenlerin çoğunluğu (%68,7) okullarda sınavlara yönelik kursların verilmesi gerektiği görüşündedir.

26. Öğretmenlerin çoğunluğu (%60,2) zorunlu eğitim süresinin artırılması gerektiği görüşündedirler.

27. Öğretmenlerin neredeyse yarısı (%46,6) eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin olmadığı; eğitim sisteminin demokratik olmadığı (%57,6) görüşündedirler.

28. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%63,6) eğitimde özelleştirmenin olmaması gerektiği görüşündedirler.

29. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%54,6) öğrencilere öğretmen olmalarını tavsiye ettiğini ifade etmişlerdir.

30. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%59,7) maaşını yetersiz bulmaktadır buna rağmen yarıdan fazlası (%55,4) fırsat olsa bile öğretmenlikten ayrılmayacağını ifade etmiştir.

Sonuç olarak, Diyarbakır'da görev yapan öğretmenlerin yarısından fazlasının kendi memleketlerinde görev yapmakta, sigara kullanmakta, kültürel etkinliklere katılmakta, spor yapmakta, evlerinde internet erişimlerinin var, kitap ayrımı yapmamakta, evleri kendilerine ait ve kendi arabaları vardır. Ev ve araba alımında ise çoğunlukla kredi desteğinden yararlanmaktadırlar. Yine öğretmenlerin yarısından fazlasının sendika üyeliği vardır fakat Avrupa Birliği Süreci, Suriyeli mülteci durumları gibi konularda fikir beyan etmemektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenler mesleki anlamda yöneltilen bazı sorulara verdikleri cevaplar şöyledir: Öğretmenliğin erkekler için daha uygun bir meslek olduğu, okullarda sınavlara yönelik kursların verilmesi gerektiği, zorunlu eğitim süresinin artırılması gerektiği, eğitim sisteminin demokratik olmadığı, maaşların yetersiz olduğu, eğitimde özelleştirmenin olmaması gerektiği görüşündedirler.

5. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı kendi memleketlerinde görev yapmaktadır, yarısından fazlası hiç yurt dışına çıkmamışlardır, bir kısmı hizmet içi seminerlere katılmamıştır ve çoğunluğu çalıştıkları okulda kendi istekleri ile çalışmaktadırlar. Öğretmenlerin kendi istedikleri okullarda görev yapmaları kendilerini geliştirme, mutluluk ve örgütsel bağlılık açısından olumlu olarak karşılanabilir. Kendi memleketlerinde görev yapmaları ise çalıştıkları bölgenin sosyo-kültürel özelliklerine aşina olma bakımından olumlu görülmele birlikte kendini geliştirmekte; isteksizlik, monotonlaşma ve farklı kültürlerle ait özelliklere maruz kalmadaki eksiklik bakımından ise olumsuz olarak değerlendirilebilir. Ayrıca hizmet içi seminerlere katılma ve yurt dışına çıkma öğretmenlerin eğitimsel ve kültürel perspektiflerini zenginleştirme bakımından faydalı görülmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin ülkemizin farklı bölgelerini ve kültürel özelliklerini tanımaları bakımından rotasyon gibi bir uygulama ile yurt içinde yer değişikliği, ayrıca çeşitli projelerle yurt dışına eğitimsel ziyaretler yapmaları gerektiği önerilebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu boş zamanlarını kitap okuyarak geçirdiğini ifade etmektedir. Kitap okuma bakımından öğretmenlerin büyük bir kısmı ayırım yapmam diyerek kitaplar arasında seçici olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri bakımından kitap okumalarının oldukça önemli katkıları olmasına karşın okudukları kitapların türleri bakımından seçici okuyucu olmadıkları da görülmektedir. Öğretmenlerin bilinçli okur olmaları adına meslekleri, alanları ve ilgileri doğrultusunda okuyabilecekleri kitaplar listesi konusunda profesyonel destek almaları önerilebilir.

Araştırmaya göre öğretmenlerin yarısından fazlası spor yapmakta, neredeyse yarısı en az bir müzik aleti çalabilmekte, bir kısmı sinema, tiyatro ve konser gibi kültürel etkinliklere hiç katılmazken büyük çoğunluğu ise bazen gitmektedirler. Öğretmenlerin sosyal, sportif, kültürel etkinliklere katılmaları kişisel, sosyal, kültürel ve mesleki gelişim açısından olumlu karşılanmaktadır. Özellikle sosyal ve kültürel etkinliklere katılımın az olmasının nedenleri araştırılmalıdır. Öğretmenlerin bu tür etkinliklere katılımlarının artırılması için ücretsiz veya indirimli bilet uygulamaları gibi destek programlarının yapılması önerilebilir.

Öğretmenlerin yarısından fazlasının sendika üyeliği olması özlük haklarının farkındalığı ve takibi bakımından önemli görülmektedir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı Avrupa Birliği Süreci, Suriyeli mülteci durumları gibi konularda fikir beyan etmemektedirler. Bu sonuç öğretmenlerimizin ülkemizin sosyal sorunlarına karşı ilgisiz oldukları şeklinde değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin toplumdaki yeni nesillere rehberlik ve rol model olmaları bakımından bu durumun istendik olmadığı söylenebilir. Bu bağlamda öğretmenlerimizin ülkemizin sosyal sorunlarının çözümünde fikir sahibi olmaları ve çözümün parçaları olmalarını sağlayacak farkındalık eğitimleri verilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, İ., Yıldırım, O. ve Yıldızhan, Y. (2014). Türkiye'nin öğretmen profili. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, 9(2), 1-20.
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 7. Baskı Ankara: Pegem Akademi
- Dağlı, A. ve Han, B. (2017). Öğretmen görüşlerine göre Diyarbakır ili eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Electronic Journal of Education Sciences*, 6 (12), 108-124.
- Fraenkel, R. M. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. (6. baskı). New York: McGraw-Hill International Edition
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- MEM. (2017). Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü. <https://diyarbakir.meb.gov.tr/>
- Özsoy, S. (2004). Üniversite öğrenci profili: Kavramsal bir çözümleme ve Türkiye'ye ilişkin bazı ampirik bulgular. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 301-334.
- Taşdan, M.,Tösten, R., Bulut, K., ve Karakaya, V. (2013). Okul profili araştırması (Kars ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (1).
- TDK. (2018). Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.gov.tr>
- Tösten, R. Han, B. ve Şahin, E. (2017). Diyarbakır kamu okulları öğrenci profili. *I. Uluslararası Diyarbakır Sempozyumu Tam metin Kitapçığı*. 1149-1162.
- Tösten, R. ve Han, B. (2015). Okul profili çalışması: Diyarbakır ili örneği. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı, 5. 81-94.